

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno diplomanta/diplomantky:	Daniel Král
Téma práce:	Právní úprava manželství a dnešní společnost: Je stávající úprava manželství schopná obstát?
Rozsah práce:	108 805 znaků (cca 60 normostran)
Datum odevzdání práce:	12. 8. 2023

1. Aktuálnost (novost) tématu

Téma považuji za aktuální a zvolený způsob jeho zpracování za přínosný.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Téma lze považovat za adekvátně náročné pro zpracování ve formě diplomové práce. Zvolené metody jsou dobře zvládnuty (s dílčí níže uvedenou výhradou týkající se komparace).

3. Formální a systematické členění práce

Práce je smysluplně a přehledně systematicky členěna na jednotlivé kapitoly a podkapitoly.

4. Vyjádření k práci

Práci považuji za celkově zdařilou. Autor zvolil na právnické fakultě stále spíše vzácný přístup na pomezí práva a sociologie, a díky tomu se mu podařilo vyhnout obvyklým úskalím kvalifikačních prací zaměřených na určitý právní institut, kterým bývá přehnaná deskriptivnost. Autor se tedy nesnaží zbytečně zaplnovat stránky popisem právní úpravy manželství v občanském zákoníku, a namísto toho postupně buduje a argumentuje provokativní hlavní tezi práce, kterou lze (dle názoru oponenta) shrnout tak, že současná právní úprava manželství v ČR adekvátně nereaguje na společenský vývoj a zcela nepostihuje společenskou realitu, v níž má rodina a soužití párů širokou škálu podob. S tím jsou dle autora spojeny problémy jako např. nerovné zacházení s osobami v nemanželských formách soužití, absence adekvátní právní ochrany slabší strany nemanželského vztahu, nižší právní jistota či přílišný paternalismus právní úpravy. Autor současně představuje různé možnosti změn právní úpravy od těch poměrně radikálních jako deregulace manželství a ponechání jeho podoby prostředkům smluvního práva až po v zahraničí běžněji užívanou variantu, kterou je přijetí podrobnějších pravidel kohabitance.

S řadou autorových tezí lze pochopitelně polemizovat, popřípadě se nad nimi z konzervativnějších pozic rozčilovat (proč představuje společenský problém nerovnost mezi sezdanými a nesezdanými páry, pokud si každý – přinejmenším heterosexuální – pár může podobu svého soužití svobodně zvolit? Nepodceňuje autor až příliš význam tisíce let a univerzálně fungujícího institutu manželství, když naznačuje, že v současnosti již jeho funkce stejně dobře mohou plnit i jiné formy soužití? Skutečně by rodinné právo mohlo cokoliv změnit na – autorem kritizovaných – genderových nerovnostech a stereotypech? Nemohla by autorem prosazovaná právní úprava kohabitance generovat mnohem větší množství právních sporů oproti současnosti?). To už ale patří k údělům prací, které se nebojí provokovat, argumentovat a jasně formulovat své sdělení. Právě tyto charakteristiky lze ovšem považovat za největší klady práce, díky nimž představuje hodnotný příspěvek k odborné debatě.

Mezi přínosy práce nepochybně patří rovněž autorova snaha nalézt pro úvahy de lege ferenda inspiraci v zahraničních právních úpravách, byť se jeví poněkud nadneseným označení tohoto postupu jako využití „komparativní metody“. Pokud by totiž práce měla být hodnocena metodologickými měřítky právní komparatistiky, nepochybně by bylo nutné jí vytknout určitou nesystematičnost a „cherry picking“. Tato výtku je však spíše pojmová, neboť provedení důsledné komparace podle všeho nepředstavuje hlavní cíl práce (a u natolik složité problematiky jako je

úprava rodiny a manželství by ostatně takovou komparaci stěží bylo možné na limitovaném prostoru diplomové práce provést).

Dílčí, nikoliv však významné, výtky, se vztahují k některým vyjádřením, která se mi jeví jako nepřesná (popř. nevhodně formulovaná):

- Tvzení autora, že „k zrovnoprávnění žen s muži docházelo zejména kvůli hlasitým feministickým reakcím na Parsonsovu teorii rolí“ (s. 6) vyvolává dojem, jako by hybnou silou zrovnoprávnění byla dle autora akademická debata.
- Tvzení na s. 12 a 13 o rostoucí míře rozvodovosti v ČR a klesající míře porodnosti nejsou zdrojována a bez uvedení časového horizontu, v němž jsou trendy hodnoceny, jsou nepřesná: podle dat Českého statistického úřadu míra rozvodovosti v letech 2000–2020 více či méně stagnovala mezi 40 a 50 % a v posledních letech spíše mírně klesá (v roce 2022 cca 37 %) – srov. bit.ly/46aoUCw. Obdobně je v posledních letech v ČR pozorován spíše nárůst porodnosti – srov. bit.ly/3RnXvc9.
- Vyjádření na s. 14, podle nějž „nedostatky právní úpravy [nesezdaného soužití] se projevují především v nedostatečném zajištění investic, kdy v důsledku absence úpravy společného jmění v rámci nesezdaného soužití banky posuzují členy jednotlivě“ vyvolává dojem, že podle autora je nejzávažnějším problémem právní úpravy nesezdaného soužití (resp. jeho praktické absence) umožnění uvedeného postupu bank; to argumentační pozice autora spíše podkopává, nežli posiluje.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Autor si za cíl vytkl „uvést čtenáře do tématu manželského, resp. rodinného práva v širším kontextu a nastínit možnosti pro vhodnější regulaci mezilidských vztahů v tomto směru a poskytnout odpověď na to, zda současné manželství ještě plní společensky prospěšnou funkci.“ Tyto cíle lze považovat za splněné, zřejmě s výhradou posledního z nich, který však z podstaty věci přesahuje možnosti jakékoliv diplomové práce.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Obsah práce ani protokoly o kontrole nezavdávají pochybnosti o jejím samostatném zpracování.
Logická stavba práce	Práce je smysluplně logicky vystavěna.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Autor vhodně pracuje s nadstandardním množstvím vhodně zvolených českých i cizojazyčných zdrojů.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Téma je zpracováno řádně a důkladně.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Bez větších výhrad. Do budoucna lze pouze doporučit použití formátování do bloku a odstranění mezer mezi interpunkcí a číslem označujícím poznámku pod čarou.
Jazyková a stylistická úroveň	Práce je psána čtivým a dostatečně odborným jazykem. Místy se však objevují gramatické nedůslednosti a překlepy (např. „zda ... manželství ještě plnit společensky prospěšnou funkci“ na s. 1; „

	<p>lze hovořit o funkci generační, reprodukční, výchovnou,“ na s. 4; „přičítají rozpadu tradiční rodiny přijímání předpisů umožňující registrované partnerství“ na s. 5; „manželství sloužilo primárně pro zajištění ... ekonomické zabezpečení“ na s. 10; „vhodným nástrojem pro korekci nízké natality jsou dle výzkumů vyplývá, vhodné sociálně právní strategie spočívající v podpoře zaměstnanosti, ale zamezení demotivace mít děti, a také míra zajištění právní jistoty adresátů právních norem“ na s. 13; „problémy pospané v předchozích částech této práce“ na s. 24) a místy pak neobratná vyjádření („začalo docházet k myšlenkovým proudům“ na s. 6; „je zde předkládán institut manželství do kontrastu s rodinou na s. 10“; „koncept deregulovaného manželství je ve své podstatě radikálnější zdrženlivost státní ingerence do manželství“ na s. 24; „takové tvrzení může být částečně pravda, nicméně je opomínána poměrně zásadní charakteristika manželství“ na s. 28).</p>
--	---

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

1. Výklad o řadě výhod deregulace manželství autor na s. 26 uzavírá konstatováním, že tato koncepce by v českém právním prostředí pravděpodobně neobstála. Jaké jsou podle autora důvody pro tento závěr? Má deregulace manželství i své problematické stránky, pro které by české společnosti nevyhovovala, nebo je jediným důvodem autorem zmiňovaná absence vůle zákonodárce a skutečnost, že by se jednalo o výrazné změny právní úpravy?

2. Na s. 29 autor k právní úpravě kohabitace stručně uvádí: „Existence ustanovení týkajících se neformálního soužití pak poskytuje obecně vyšší míru právní jistoty. Lze se však setkat i s názory, kdy právě až následné uznávání existence takových vztahů může způsobovat právní nejistotu“. Z jakých důvodů se autor kloní spíše k názoru o zvýšení právní jistoty nesezdaných párů zavedením právní úpravy kohabitace? Jaké jsou argumenty zastánců opačného názoru a jak by se s nimi autor vypořádal?

3. Na s. 41 autor argumentuje tak, že přístup prosazující přijetí právní úpravy kohabitace nezasahuje do autonomie vůle jednotlivců, odmítá právní paternalismus a upřednostňuje svobodnou volbu úpravy mezilidského vztahu. Nelze však naopak považovat za liberálnější a méně paternalistickou českou právní úpravu, která nesezdaným párům nevnucuje státem vytvořená pravidla soužití, nerozhodnou-li se dobrovolně vstoupit do manželství?

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě.
Navržený klasifikační stupeň	Výborně

V Praze dne 15. září 2023

Jan Chmel
oponent